

2.4. AJALUGU, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.4.1. Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid

Ajaloo õpetamine põhikoolis kujundab õpilastes huvi ajaloo vastu. See hõlmab arusaamist sündmustest ja muutustest oma lähikonna ning inimkonna ajaloos ja aja kulgemise seaduspärasustest. Õpetus algab õpilase ja tema pere elukäigu seostamisest kodukoha ja Eesti ajalooga. Aine käsitlemine aitab luua teadmist, et iga inimene on osa ajaloost ning et ajalugu mõjutab igäüht. Õpetamine põhineb kontsentrisuse printsiibil, toetudes ajateljele ning lähtudes varemõpitud.

Õppeaine eesmärgid on:

tekitada huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa mineviku vastu;

laiendada ainealaseid teadmisi;

suunata aduma inimeste eluolu muutumist läbi aja;

suunata mõistma aja kulgemise seaduspära;

arendada lugemis- ja kirjutamisoskust;

laiendada sõnavara;

arendada oskust küsida vajadusel abi ja selgitusi;

õpetada mõistma enda kui kodaniku rolli ühiskonnas ning oma õigusi ja kohustusi.

Õpetuse eesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- 2) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 3) kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
- 4) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 5) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 6) teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 7) leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

2.4.2. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilane teab, et ta on Eesti Vabariigi kodanik; teab, et on olemas erinevaid rahvaid ja kultuure; suhtub teistesse inimestesse lugupidavalt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane teab oma peamisi õigusi ja kohustusi; peab kinni ühiselu reeglitest; oskab kaaslastega arvestada; oskab konfliktidesse sattudes otsida abi täiskasvanutelt.

Enesemääratluspädevus. Õpilane mõistab, et õppimine on vajalik; saab aru, millised on tema võimed ja oskused; püüab erinevates olukordades võimetekohaselt toime tulla; peab tähtsaks tervislikku eluviisi.

Õpipädevus. Õpilane õpib võimetekohaselt; oskab oma tegevusi planeerida; oskab õppetöös ja elulistes situatsioonides kasutada (abiga) erinevaid infoallikaid; tunneb huvi uute teadmiste ja oskuste vastu.

Suhtluspädevus. Õpilane arvestab suhtlemisel olukorra ja kaaslastega; väljendab arusaadavalt oma soove, seisukohti ja arvamusi; loeb ja kirjutab võimetekohaselt; kasutab (abiga) erinevaid infoallikaid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia pädevus. Õpilane kasutab õppetöös matemaatika-, tehnoloogia- ja loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi võimetekohaselt; hoolib loodusest ja keskkonnast.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilane on töökas ja tegus; leiab sobivaid võimalusi õppimise jätkamiseks ka pärast põhikooli lõpetamist; teab, et oma tegude eest tuleb vastutada.

Digipädevus. Õpilane kasutab infotehnoloogilisi vahendeid võimetekohaselt ja sihipäraselt; teab turvalise ja viisaka internetikasutuse põhitõdesid.

2.4.3. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Õpilasi valmistatakse ette õpingute jätkamiseks ja enesetäiendamiseks. Õpilastele antakse suuniseid tulevase ameti valikul.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Käsitletakse inimtegevuse mõju keskkonnale läbi ajaloo. Kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilasi suunatakse mõtlema ja arutlema kodukoha ning riigi arengu ja probleemide üle. Ajalootunnid annavad hea võimaluse innustada õpilasi täitma kodanikukohust (nt osalema valimistel ja kaasava eelarve hääletustel jne). Kujundatakse soovi väärtustada kodukoha ajaloolist miljööd ja kultuuriväärtusi.

Kultuuriline identiteet. Tutvustatakse eestluse kujunemist läbi ajaloo. Kasvatatakse oma rahvuskultuuri ja kultuuripärandit hindavaid kodanikke. Õpetatakse hindama teisi rahvusi ja kultuure.

Teabekeskond ja meediakasutus. Info otsimiseks õpetatakse kasutama erinevaid internetikeskkondi. Suunatakse kasutama erinevaid teavikuid. Suunatakse eri infoallikatesse kriitiliselt suhtuma.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade. Selgitatakse, kuidas innovatsioon on mõjutanud inimkonna ajaloo kulgu.

Tervis ja ohutus. Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi ajaloo. Õpetatakse hindama tervist säästvaid harjumusi ja käitumist.

Väärtused ja kõlblus. Õpetatakse hindama demokraatlikke väärtusi. Õpetatakse viisakalt ja teisi arvestavalt avaldama oma arvamust, seisukohti ja väärtushinnanguid. Õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamusi, seisukohti ja väärtushinnanguid.

2.4.4. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Eesti keel. Arendatakse lugemis- ja kirjutamisoskust. Arendatakse info leidmise oskust.

Arendatakse eneseväljendusoskust.

Võõrkeeled. Õpetatakse korrektselt hääldama ja kirjutama võõrapäraseid nimesid ja sõnu.

Tutvustatakse teiste rahvaste ajalugu ja kultuuri.

Matemaatika. Õpetatakse mõistma ajalooliste sündmuste järgnevust, kasutades ajatelge.

Toetudes matemaatilistele oskustele arvutatakse sündmuste toimumisaega ja sellest möödunud aega.

Kinnistatakse teadmisi ajaühikutest (kuupäev, aasta, aastakümme, sajand, aastatuhat). Kinnistatakse teadmisi Rooma numbritest.

Loodusõpetus. Käsitletakse liikide arengut läbi aegade. Õpetatakse taime- ja loomaliikide ning loodusvarade kasutuselevõttu läbi ajaloo. Käsitletakse inimeste suhteid loodusega erinevatel ajaperioodidel. Käsitletakse loodusteaduste arengut läbi aegade. Korraldatakse temaatilisi õppekäike.

Inimeseõpetus. Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi aegade. Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo. Käsitletakse inimsuhete ja eluviiside muutust läbi aegade.

Kunstiained. Tutvustatakse tuntud heliloojaid ja kunstnikke ning nende teoseid läbi aegade.

Tutvustatakse eri ajastute muusikat. Käsitletakse ehituskunsti muutumist ja arengut aegade jooksul. Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Kehaline kasvatus. Tutvustatakse tuntud sportlasi ja nende saavutusi läbi aegade. Tutvustatakse antiikolümpiamänge. Korraldatakse õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Tööõpetus. Tutvustatakse tööriistade ja -võtete arengut ning eri materjalide kasutuselevõttu. Tutvustatakse tehnikat ajalugu ja kuulsaid leiutajaid.

II KOOLIASTE

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa vastu;
- 2) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloo jaotamist ajastuteks;
- 3) tajub eluolu ja esemelise keskkonna muutumist läbi aja;

4) teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;		
5) teab mõnd olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.		
6. KLASS		
Sissejuhatus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) mõistab, et ajalugu on lugu erinevatest aegadest</p> <p>2) mõistab, et ajatelg kujutab aja kulgemist ning oskab sellele märkida oma sünniaja ning käesoleva aasta</p> <p>3) näitab perepilte ja räägib oma pereliikmetest</p> <p>4) nimetab oma lähisugulasi ja teab nende ameteid</p> <p>5) oskab nimetada seiku oma lapsepõlvest ja räägib oma kodust</p> <p>6) koostab oma pere sugupuu</p> <p>7) saab eluliste näidete varal aru mõistete "sugupuu", "põlvkond" ja "esivanemad" tähendusest</p> <p>8) peab oluliseks põlvkondade vahelisi sidemeid ja hindab teadmisi oma sugulaste kohta</p> <p>9) mõistab, et möödunud sündmused nii tema enda elus kui ka ümbritsevas maailmas ongi ajalugu</p>	<p>Mis on ajalugu?</p> <p>Ajaarvamine.</p> <p>Mida me minevikust mäletame?</p> <p>Suguvõsa ajalugu.</p> <p>Minu suguvõsa.</p> <p>Põhimõisted</p> <p>Ajatelg;</p> <p>Jeesus Kristus, mõisted eKr ja pKr;</p> <p>aastakümme, -sada (sajand), -tuhat;</p> <p>perekond;</p> <p>põlvkond;</p> <p>sugupuu;</p> <p>esivanemad;</p> <p>sugulased ja hõimlased;</p> <p>ajalugu.</p>	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Ajatelje joonistamine.</p> <p>Õppekäik kodukohas.</p> <p>Perepiltide vaatamine ja esitus.</p> <p><u>Kristo Siig: 5. klassi ajalugu: video 1 Mis on ajalugu ja miks seda vaja on?</u> (kiirust 0,75).</p> <p>Sugupuu koostamine vanemate või õpetaja abiga.</p> <p>Ühistöö koos õpetajaga: internetiotsing kodukoha ajaloo kohta.</p>
Meenutused kui ajalooallikad		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi enda vanemate ning vanavanemate lapsepõlve vahel</p> <p>2) oskab nimetada sarnasusi ning erinevusi linna- ja maainimeste elus tänapäeval ja minevikus</p> <p>3) oskab võrrelda koolielu tänapäeval ja minevikus</p> <p>4) oskab võrrelda inimeste toitumis- ja riietumisvõimalusi minevikus ja tänapäeval</p>	<p>Vanemate (ema, isa) lapsepõlve aegne elu maal.</p> <p>Vanemate lapsepõlve aegne elu linnas.</p> <p>Vanavanemate elu maal nende noorusajal.</p> <p>Vanavanemate elu linnas nende noorusajal.</p> <p>Kool läbi aegade.</p> <p>Toit inimeste elus eri aegadel.</p> <p>Eri ajastute inimeste rõivad.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapsepõlv • minevik ja tänapäev 	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Kristo Siig <u>5. klass ajalugu: video 3 Ajaloo uurimine ja ajalooallikad (uus versioon) - YouTube</u></p> <p>Ajateljele enda ja oma pereliikmete sünniaegade kandmine.</p> <p>Oma vanemate ning vanavanemate lapse- ja nooruspõlve kohta info kogumine ja selle jagamine klassiga.</p> <p>Vanade fotode ühine uurimine ja nende üle arutlemine.</p> <p>Filmi "Kevade" vaatamine ja ühine arutelu.</p> <p>Vanemate ja vanavanemate küsitlemine vastavalt õpetaja antud ülesandele;</p> <p>Vana foto/pildi leidmine ja selle uurimine vastavalt õpetaja antud ülesandele;</p>
Kirjalikud ja esemelised ajalooallikad		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) uurib ja iseloomustab mõnd vana eset ning võrdleb seda tänapäevasega</p> <p>2) nimetab olulisemaid Eesti/kodukoha muuseume</p> <p>3) teab, milleks on muuseumid vajalikud ja mida seal eksponeeritakse</p> <p>4) nimetab ja eristab ajalooallikaid</p> <p>5) teab, milleks arhiivid on vajalikud ja mida seal säilitatakse</p> <p>6) nimetab kodukoha vanemaid hooneid/linnamägesid/kalmistuid</p> <p>7) võrdleb tänapäevaseid ja vanu hooneid ning elamistingimusi</p> <p>8) teab, et maapõuest võib leida esemeid, ehitisi ja säilmeid, mis annavad ajaloo kohta teavet</p> <p>9) oskab nimetada mõningaid eesti filme ja raamatuid, mis käsitlevad ajaloosündmusi</p>	<p>Vanad asjad jutustavad minevikust.</p> <p>Muuseum.</p> <p>Kirjalikud ajalooallikad, arhiiv.</p> <p>Vanad ehitised jutustavad minevikust.</p> <p>Rehetare.</p> <p>Ajaloo jäljed maastikul ja maapõues.</p> <p>Raamatud räägivad ajaloost.</p> <p>Filmid räägivad ajaloost.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • muuseum ja arhiiv • ajalooallikas • rehetare • arheoloog • kalmistu ja kalme • linnamägi 	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Kaasa võetud esemete ühine uurimine, oluliste tunnuste väljatoomine, võrdlemine kaasaegsete analoogidega.</p> <p>Olulisemate Eesti ja kodukoha muuseumide tutvustamine (nt PowerPoint esitluste ja veebi abil).</p> <p><u>Kristo Siig, 5. klassi ajalugu, video 4: Kirjalikud ajalooallikad ja arhiivid;</u></p> <p><u>Kristo Siig, 5. klassi ajalugu, video 5: Esemelised ajalooallikad, muuseumid, arheoloogia ja muinsuskaitse 1/3;</u></p> <p>Eri ajastute hoonete võrdlemine, mõne kohaliku arhitektuurimälestise külastamine.</p> <p>Elamistingimuste võrdlemine: linn/maa, minevik/tänapäev, jõukamad/vaesemad.</p> <p>Arheoloogi töö tutvustamine piltide/videote abil.</p> <p>Võimalusel mõne arheoloogiamälestise külastamine (vana kalmistu,</p>
--	--	--

		<p>asulakoht, kalme, linnamägi jne).</p> <p>Eesti ajaloost kõnelevate raamatute tutvustamine, mõne filmi või filmikatkendite vaatamine.</p>
Kodukoht läbi aegade		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) teab, millised leiud viitavad esmasele inimasustusele</p> <p>2) teab üldist inimeste eluolust eri ajastutel (elukoht, eluviis, tegevused)</p> <p>3) oskab võrrelda tänapäevast ja vanavanemate lapsepõlveaegset kodukohta</p>	<p>Esimesed märgid inimasustusest Eesti aladel.</p> <p>Kodukoht muinasajal.</p> <p>Kodukoht keskajal.</p> <p>Kodukoht vanavanemate lapsepõlves.</p> <p>Eluolu kodukohas kaasajal.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • jääaeg, muinasaeg • keskaeg • uusaeg • uusim aeg 	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Vanavanemate küsitlemine õpetaja antud ülesande alusel.</p> <p>Kodukoha elanike tänapäevase ja mineviku eluolu (nt tegevusalad) võrdlemine piltide ja meenutuste alusel.</p> <p><i>Google Street View'</i> kasutamine erinevate Eesti ajalooliste objektide vaatlemiseks.</p> <p>Kodukohta kujutavate vanade fotode leidmine internetist (nt https://ajapaik.ee/?page=1).</p> <p>Kodukoha mälestiste kohta info otsimine https://register.muinas.ee/.</p> <p>Õpetaja antud ülesandega mõne kodukoha ajaloolise objekti vaatlemine.</p>
III KOOLIASTE		

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
- 2) teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
- 3) teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
- 4) mõistab oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos;
- 5) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;
- 6) teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.

7. KLASS**Muinasaeg**

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<ol style="list-style-type: none"> 1) joonistab ajatelje ning märgib sellele erinevad ajastud 2) kirjeldab lühidalt inimeste eluolu kiviajal 3) nimetab piltide abil esimesi koduloomi ja põllukultuure 4) selgitab põhjuseid, miks inimene loobus rändavast eluviisist 5) kirjeldab näidete varal, kuidas muutus tööriistade materjal ja kvaliteet metallide kasutuselevõtuga 6) kirjeldab näidete varal, kuidas looduslikud tingimused kujundasid muinasaja inimeste eluolu 	<p>Ajaarvamisest.</p> <p>Kiviaeg.</p> <p>Tule kasutuselevõtt.</p> <p>Karjakasvatuse ja põlluharimise algus.</p> <p>Metallide kasutuselevõtt.</p> <p>Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel.</p> <p>Muinasaja ajajärgud ja nende üldisloomustus: kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● korilus ● korilased ja kütid 	<p>Kiviaja ja tänapäeva inimese elu võrdlemine.</p> <p>Video: tuletegemine vibuga;</p> <p>Video: elu kiviajal;</p> <p>Video: jäämees Ötzi;</p> <p>Kiviaja inimese elu dramatiseerimine (nt jahipidamine, tuletegemine).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● video: pronksi kasutuselevõtt; <p>Video: pronkskirve valmistamine;</p> <p>Video: raua kasutuselevõtt;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • tulekivi • metall ja sulam • tina • vask • pronks • raud 	<ul style="list-style-type: none"> • animafilmi vaatamine: "<u>Välek Vibulane</u>". <p>Erinevate metallide (vask, tina, raud) ja pronksi (sulam) uurimine.</p> <p>Erinevate põllukultuuride uurimine ja võrdlemine (nt nisu ja oder).</p>
Muinasaeg Eestis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, kuidas tekkis ja lõppes jääaeg 2) joonistab ajatelje ning märgib sellele muinasaja ning esimeste teadaolevate asulate tekkeajad Eesti alal 3) teab esimesi asulakohti Eesti aladel ning mida sealt on leitud 4) leiab Euroopa kaardilt Eesti asukoha 5) näitab Eesti kaardil esimesi asulakohti 6) kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal ja selle lõpul 7) nimetab eestlaste naaberrahvaid ja -riike ja näitab neid kaardil 	<p>Jääaja lõpp ja esimesed inimasustuse jäljed Eesti aladel.</p> <p>Muistsete eestlaste eluolu.</p> <p>Eestlased muinasaja lõpus.</p> <p>Eestlaste naaberrahvad ja kujunevad riigid.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • jääaeg • inimasustus ja asula • muistne • ohverdamine ja hiied • linnus • riik • naaberrahvas ja -riik 	<p>Töö kaardiga: kaardi lugemine, kontuurkaardi täitmine.</p> <p>Kodukoha uurimine (nt mõne rändrahnu, raba vm jääajaga seotud objekti külastamine).</p> <p>Video: <u>Johann ja Jakob Mürk: Eesti muinasaeg</u>;</p> <p>Video: <u>kivikirve valmistamine</u>;</p> <p>Video: <u>eesti keel 2000 aastat tagasi</u>;</p> <p>Muinasaja inimeste tegevuste dramatiseerimine.</p> <p>Muuseumi külastamine (nt Jääaja Keskus).</p>
Vanaaeg		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele vanaaja ning selle olulisemad daatumid (nt kirja teke, Cheopsi püramiidi rajamine, Suure Hiina müüri ehitamine jne)</p> <p>2) teab, miks vanaaja riigid tekkisid suurte jõgede äärde</p> <p>3) nimetab vanaaja riikidest pärinevaid leiutisi ja uuendusi (nt ehituses)</p> <p>4) nimetab vanaaja riikide kultuurisaavutusi</p> <p>5) selgitab abiga olulisemaid teemakohaseid mõisteid</p> <p>6) teab, kuidas ristiusk tekkis ja millised on ristiusu põhimõtteid</p>	<p>Mesopotaamia</p> <p>Vana-Egiptus</p> <p>Vana-India</p> <p>Vana-Hiina</p> <p>Vana-Kreeka</p> <p>Vana-Rooma</p> <p>Ristiusu teke</p> <p>Kordamine</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tamm, kanal ja niisutusviljelus ● kliima ● kiilkiri ● kultuur ● sumerid ● seadused ● linnriik ● tempel, jumalad ja preestrid ● valitsejad (vaarao, kuningas, keiser) ● ori ● püramiid ja mummia ● papüürus ja hieroglüüfid ● olümpiamängud ● tsement ● gladiaator ● ladina keel 	<p>Töö kaardiga: kaardi lugemine, kontuurkaardi täitmine;</p> <p>Video: <u>vaade Mesopotaamia templisse</u>;</p> <p>Video: <u>elu Mesopotaamias</u>;</p> <p><u>oma nime kirjutamine hieroglüüfkirjas</u>;</p> <p>Video: <u>mummia valmistamine Vanas Egiptuses</u>;</p> <p>Video: <u>siidiussid teevad siidi</u>;</p> <p>Video: <u>Suur Hiina müür</u>;</p> <p>Video: <u>male saamislugu</u>;</p> <p>Video: <u>vanad olümpiamängud</u>;</p> <p>Video: <u>ringkäik Vana-Roomas</u>;</p> <p>Video: <u>Rooma impeerium</u>;</p> <p>Video: <u>gladiaatorite võitlus Colosseumis</u>.</p> <p>Kodukoha pühakoja külastamine.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • kristlus ja piibel 	
Keskajast ja feodaalkorrast		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<ol style="list-style-type: none"> 1) märgib ajateljele keskaja 2) nimetab põhilisi ühiskonnaklasse 3) kirjeldab lühidalt talupoegade ja feodaalide elu 4) kirjeldab piltide abil keskaegset linna (nt Tallinna näitel) ja selle elanikke ning nende tegevusalasid 5) teab, mis on kirik ja mis on selle ülesanded 6) teab, millist rolli omas kirik keskaja inimese elus 7) teab, miks katoliku kirik algatas ristsõjad 	<p>Keskaja üldisloomustus.</p> <p>Põlluharimise areng keskajal.</p> <p>Talupoegade eluolu.</p> <p>Feodaalide eluolu.</p> <p>Keskaegsed linnad.</p> <p>Ristus kirik ja ristsõjad.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskaeg • feodaal • teotöö • vaimulik • naturaalmajandus • pärisorjus • rüütel ja kannupoiss • raekoda, raad • tsunft • meister • sell • õpipoiss • katoliku kirik • paavst • piiskop • preester • klooster • munk ja nunn • pühak 	<p>Dramatiseering: talupoja ja mõisniku suhted.</p> <p>Feodaalse ja kirikliku hierarhia näitlikustamine.</p> <p>Video: keskaegne külaelu.</p> <p>Video: hügieen ja eluolu keskajal.</p> <p>Video: rüütli elu.</p> <p>Video: keskaegse rüütli sõjavarustus.</p> <p>Video: keskaegne turg.</p> <p>Dramatiseering: keskaegne turg.</p> <p>Filmikatkendite vaatamine ("Viimne reliikvia", "Verekivi", "Apteeker Melchior").</p> <p>Kirikumuusika kuulamine.</p> <p>Tutvumine keskaegsete relvadega.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • palverännak • rüütliordu • ristisõda 	
Eestlaste muistne vabadusvõitlus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele muistse vabadusvõitluse toimumisaja</p> <p>2) mõistab näidete varal, miks ristisõda meie aladele laienes</p> <p>3) teab, millistest riikidest ristisõdijad tulid</p> <p>4) teab muistse vabadusvõitluse olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi ning tähtsamaid isikuid</p> <p>5) teab, kuidas lõppes muistne vabadusvõitlus, mis see eestlastele kaasa tõi ja mis oli kaotuse põhjuseks</p>	<p>Liivlaste ja lätlaste alistamine ristisõja käigus.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse algus.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse olulisemad lahingud.</p> <p>Taanlased Põhja-Eestis.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse lõpp.</p> <p>Miks eestlased lüüa said?</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • ristitu ja pagan • Mõõgavendade ordu • eestlaste vanemad • muistne vabadusvõitlus • kroonika ja kroonik • kiviheitemasin, piiramistorn • katk 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Töö kaardiga: muinasaja lõpu ja tänapäeva Eesti maakonnad.</p> <p>Video: sõjapidamine Eestis 13. sajandil;</p> <p>Video: Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Malev".</p> <p>Muuseumi külastamine.</p>
Eestlased võõra võimu all		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab kaardi abil, kes valitsesid Eesti alasid pärast muistset vabadusvõitlust</p> <p>2) märgib ajateljele Jüriöö ülestõusu ja reformatsiooni toimumisajad</p> <p>3) selgitab eestlaste olukorda pärast võõra võimu alla sattumist</p> <p>4) selgitab, miks Jüriöö ülestõus algas, kirjeldab sündmuste käiku</p> <p>5) teab, kuidas Jüriöö ülestõus lõppes ja mida see eestlastele kaasa tõi</p> <p>6) nimetab ja näitab kaardil keskaegseid linnu Eesti aladel;</p> <p>7) kirjeldab piltide abil keskaegset Tallinna ja selle kaitserajatisi</p> <p>8) teab, kes oli Martin Luther ja millised uuendused ta algatas</p>	<p>Eesti ala pärast vallutust.</p> <p>Jüriöö ülestõus.</p> <p>Keskaegsed linnad Eestis.</p> <p>Keskaegne Tallinn.</p> <p>Reformatsioon.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liivimaa • kümnis • mõis • Hansa liit • reformatsioon • luteri usk 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Video: keskaegne Tallinn;</p> <p>Video: eestlaste ristiusustamine;</p> <p>Video Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920;</p> <p>Filmikatkendite vaatamine: "Mardileib".</p>
Eesti varauusajal		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab kaardi abil meie naaberriike ja -rahvaid</p>	<p>Eestlaste naabrid enne Liivi sõda.</p> <p>Liivi sõda.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p>

<p>2) märgib ajateljele Liivi sõja toimumisaja ja Tartu Ülikooli asutamisaaja</p> <p>3) nimetab Liivi sõjas osalenud riike ja selgitab üldist sündmuste käiku</p> <p>4) kirjeldab lühidalt talupoegade elu muutust Rootsi ajal</p> <p>5) teab, et Rootsi ajal hakati mõtlema maarahva harimisele ning tegevust alustasid esimesed talurahvakoolid</p> <p>6) teab, kes oli Forselius, mis rolli omas kohalikus hariduselus tema loodud õpetajate seminar</p> <p>7) teab, kuidas asutati Tartu Ülikool, mida seal õpetati</p> <p>8) võrdleb Rootsi-aegset ja tänapäeva kooli</p>	<p>Eesti Rootsi riigi koosseisus.</p> <p>Eestikeelse koolihariduse algus.</p> <p>Tartu Ülikool.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kubermang ● gümnaasium ● talurahvakool ● ülikool ● õpetajate seminar ● pastor 	<p>Filmikatkendi vaatamine ("Viimne reliikvia").</p>
Suured leiutused ja avastused		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab hiliskeskaegseid teadussaavutusi</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab riike, kust maadeavastajad teele asusid ning kuhu nad jõudsid</p> <p>3) märgib ajateljele Ameerika avastamise Columbuse poolt ning</p>	<p>Teaduse ja tehnoloogia areng keskaja lõpul.</p> <p>Trükikunsti leiutamine.</p> <p>Tulirelvade kasutuselevõtmine ja kaitsehitiste muutumine.</p> <p>Meresõidu arenemine ja Ameerika avastamine.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Video: <u>Gutenbergi trükipress;</u></p> <p>Video: <u>püssirohu leiutamine ja esimesed tulirelvad.</u></p>

<p>Magalhãesi ümbermaailmareisi toimumisaja</p> <p>4) nimetab muutusi meresõidu arengus</p> <p>5) teab Kolumbuse tähtsust ajaloos</p> <p>6) räägib abivahendite toel esimesest reisist ümber maailma</p> <p>7) selgitab, mida töid endaga kaasa maadeavastused</p> <p>8) nimetab asumaadest Euroopasse toodud põllukultuure, loomi ja kombeid</p>	<p>Esimene teekond ümber maailma.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pärgament ● trükipress ● püssirohi ja tulirelvad ● vürtsid ● kompass ● karavell ● indiaanlane ● asumaa ● põliselanik 	
8. KLASS		
Maailm uusajal		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele uusaja kokkuleppelise alguse, Ameerika iseseisvussõja, Suure Prantsuse revolutsiooni, Napoleoni sõjakäigud</p> <p>2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike ja Põhja-Ameerikat</p> <p>3) selgitab lühidalt piltide abil Ameerika</p>	<p>Mis on uusaeg?</p> <p>Euroopa uusaja algul.</p> <p>Ameerika iseseisvussõda ja USA sünn.</p> <p>Suur Prantsuse revolutsioon.</p> <p>Napoleoni sõjad.</p> <p>Euroopa pärast Napoleoni sõdu.</p> <p>Tööstusrevolutsioon ja olulisemad leiutised.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Sõda ja rahu</u>".</p>

<p>iseseisvuspüüdlusi, sõja käiku ja tulemusi</p> <p>4) nimetab lühidalt piltide abil Suure Prantsuse revolutsiooni olulisemaid sündmusi, tähtsamaid tegelasi ja saavutusi</p> <p>5) kirjeldab lühidalt piltide abil Napoleoni sõjakäike ja nimetab tema olulisemaid saavutusi</p> <p>6) kirjeldab lühidalt kaardi abil mõne Euroopa riigi saatust pärast Napoleoni sõdu</p> <p>7) kirjeldab lühidalt piltide abil, kuidas tööstusrevolutsioon muutis maailma: üleminek tööstuslikule tootmisele (aurumasin), muutused transpordis (auruvedur ja -laev), fotograafia jne</p>	<p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • uusaeg • revolutsioon • kodanlus • parlament • kapitalism ja kapital • aurumasin, aurulaev ja -vedur • manufaktuur ja vabrik • tooraine • asumaa ehk koloonia • sisse- ja väljarändaja • terror • palgasõdur ja nekrut • partisan • pärisorjus 	
Eesti Tsaari-Venemaa võimu all		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Põhjasõja toimumisaja, pärisorjuse kaotamise Eesti- ja Liivimaal</p> <p>2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike</p>	<p>Põhjasõda ja Peeter I. Eesti pärast ühendamist Venemaaga, muudatused majanduses.</p> <p>Talupoegade koormiste suurendamine.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Video: sõjapidamine Eestis 18. sajandil;</p> <p>Video: Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920;</p>

<p>3) teab, kuidas muutus talupoegade elu pärast pärisorjuse kaotamist</p> <p>4) võrdleb lühidalt skeemi abil päris- ja teoorjust</p> <p>5) kirjeldab piltide abil mõisnike elu;</p> <p>6) selgitab teo- ja raharendi erinevust, teab, kuidas algas talude päriseksostmine</p> <p>7) teab, mis põhjustas talupoegade hulgas pahameelt ning põhjustas rahutusi</p>	<p>Pärisorjus, selle kaotamine ja asendamine teoorjusega.</p> <p>Mõisnike eluolu.</p> <p>Teorendilt raharendile ja talude päriseksostmine.</p> <p>Talurahvarahutused, Mahtra sõda.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ikaldus ● tsaar ● baltisaksa mõisnik ● Balti erikord ● pearahamaks ● teoorjus, koormis ● raharent ● kinnis- ja vallasvara ● mõisa ametimehed: mõisavalitseja, kubjas, aidamees, kõrtsmik, mölder, meier 	<p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Jõulud Vigalas</u>"; "<u>Jüri Rumm</u>";</p> <p>Talupoja ja mõisniku suhete dramatiseerimine (talupoegadele nimede panek, rendi maksmine, rahutused jne)</p> <p>Mõne Eesti mõisa külastamine.</p>
Eesti talurahva elu 19. sajandil		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele 19. sajandi</p> <p>2) nimetab piltide abil talupere liikmed ja nende rollid</p>	<p>Talupere.</p> <p>Talu hooned.</p> <p>Talupere aastaringsed tööd.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Kevade".</p>

<p>3) nimetab piltide abil taluhooneid ja nende otstarvet</p> <p>4) nimetab pudulojuseid, keda talus peeti</p> <p>5) kirjeldab pildi abil rehielamut ja selle sisustust;</p> <p>6) teab, milline otstarve oli rehielamul vilja töötlemisel</p> <p>7) nimetab piltide abil talupere olulisemaid töid ning tööriistu</p> <p>8) kirjeldab lühidalt talupere igapäevast ja pühadeaegset toidulauda ning võrdleb neid tänapäevastega</p> <p>9) võrdleb 19. sajandi ja tänapäeva inimeste igapäevaelu</p> <p>10) nimetab kalendri abil olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab mõningaid kombeid</p> <p>11) kirjeldab piltide/filmi näitel koolielu 19. saj talurahvakoolis ja võrdleb seda tänapäevasega</p> <p>12) nimetab õppeaineid valla- ja kihelkonnakoolis ja võrdleb neid oma tunniplaaniga</p>	<p>Talurahva söök ja söögikombed.</p> <p>Rahvakalender ja rahvakombed.</p> <p>Talurahvakoolid.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● talupere: peremees, perenaine, sulane ja teenijatüdruk, karjane ● rehielamu, suitsutare ● rehepeks ● vald ja kihelkond ● vallakool ja kihelkonnakool ● koolmeister ja köster ● estofiil ● pudulojus ● leer, leeriõpetus 	<p>Õppekäik muuseumi (Eesti Vabaõhumuuseumi ja/või mõnda talurahvamuuseumi).</p> <p>Mõne talurahvatoidu valmistamine ja maitsmine.</p>
--	--	--

Rahvuslik ärkamisaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele ärkamisaja olulisemad sündmused 2) nimetab lühidalt ärkamisajale eelnenud sündmusi ja tegelasi 3) nimetab piltide abil ärkamisaja tähtsamaid tegelasi ja teab nende olulisemaid saavutusi 4) nimetab Eesti esimesi kutselisi teatreid ja linnu, kus need kodulinnu 5) teab, kelle eestvõttel, millal ja kus toimus esimene üldlaulupidu ning kirjeldab seda sündmust lühidalt; 6) selgitab, mis on rahvaluule 7) teab, kuidas pandi alus Eesti Rahva Muuseumi kogudele	Ärkamisaja eellugu ja Kr. J. Peterson. Fr. R. Kreutzwald ja „Kalevipoeg“ . J. V. Jannsen ja „Postimees“ . Vanemuise Selts ja I üldlaulupidu. L. Koidula ja Eesti teatri algus. J. Hurt. C. R. Jakobson. Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> • ärkamisaeg • rahvaluule • eepos • kadakasaks 	Postimehest" mõne uudise lugemine. "Kalevipojast" mõne katkendi lugemine. "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" laulmine/kuulamine. Tutvumine L. Koidula loominguga. Mõne musikaalse väärtusega eseme toomine kooli ja selle ühine uurimine.
Tööstuse areng/venestamisaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele Eesti rahvusvärvide esmase kasutuselevõtu (EÜS-i lipp)	Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis. Tööliste elu. Venestamisaeg.	Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse. Video: Narva enne II maailmasõda ;

<p>2) näitab kaardil 19. saj lõpu Eesti tööstuslinna ja raudteeühendusi</p> <p>3) kirjeldab piltide abil tööliste elu- ja töötingimusi 19. sajandi lõpus ning võrdleb neid tänapäevaste oludega</p> <p>4) kirjeldab lühidalt ja näidete varal, miks venestamine algas ning milles see seisnes</p> <p>5) nimetab piltide abil rahvusliku liikumise juhte venestamisajal</p> <p>6) nimetab piltide abil tuntumaid spordiseltsidest võrsunud spordikuulsusi</p>	<p>Rahvuslik liikumine venestamisajal.</p> <p>EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus.</p> <p>J. Tõnisson ja „Postimees“.</p> <p>Karskus- ja spordiseltsid, G. Lurich.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • venestamine • üliõpilasselts • karsklane 	<p>Video: <u>saatelõik Georg Lurichist</u>.</p>
--	--	---

Eesti XX sajandi alguses

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele 1905. a revolutsiooni</p> <p>2) näitab kaardil Vene impeeriumi</p> <p>3) nimetab lühidalt revolutsiooni põhjusi ning selgitab piltide abil selle sündmusi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt näitvahendite toel 1905. a sündmusi Eestis: streigid, mõisate põletamine, karistussalkade tegutsemine</p>	<p>Eesti majandus XX sajandi algul.</p> <p>1905.-1907. aasta revolutsioon.</p> <p>Revolutsioonisündmused Eestis.</p> <p>Eesti enne I maailmasõda, väljarändamine.</p> <p>Eesti kultuur XX sajandi algul.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Jõulud Vigalas</u>"; Streigi/meeleavalduse dramatiseerimine.</p>

<p>5) näitab kaardil maid, kuhu eestlased välja rändasid</p> <p>6) nimetab piltide abil 20. saj alguse tuntumaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid ning olulisi kultuurisündmusi (Eesti Rahva Muuseumi ja esimese eestikeelse keskkooli avamine)</p>	<p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● impeerium ● linnapea ● majanduskriis ● streik, meeleavaldus ● riigiduuma 	
Maailm enne ja pärast I maailmasõda		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele I maailmasõja toimumisaja, 1917. a revolutsiooni;</p> <p>2) nimetab piltide abil 19. saj lõpu ja 20. saj alguse olulisemaid leiutisi (kino, auto, lennuk jne);</p> <p>3) näitab kaardil impeeriume ja nende asumaid;</p> <p>4) nimetab lühidalt I maailmasõja põhjusi ja kirjeldab selle algust;</p> <p>5) nimetab piltide abil I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjalisi uuendusi;</p> <p>6) näitab kaardil pärast I maailmasõda tekkinud uusi riike;</p> <p>7) kirjeldab lühidalt rahva olukorda tsaari-Venemaal ning selgitab, miks ja</p>	<p>Suured leiutused ja avastused.</p> <p>Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa).</p> <p>I maailmasõja põhjused ja algus.</p> <p>1917. aasta revolutsioon Venemaal ja Nõukogude võimu kehtestamine.</p> <p>I maailmasõja lõpp.</p> <p>Sündmused Eestis 1917. aastal.</p> <p>Sündmused Eestis 1918. aastal.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Kaart: <u>Impeeriumid</u>;</p> <p>Kaart: <u>Maailm pärast I maailmasõda</u>;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Minu Leninid".</p> <p>Video: <u>1917. a revolutsioonid Venemaal</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920</u>;</p> <p>Video: <u>Veebruar 1918. Eesti iseseisvuse väljakuulutamise</u>;</p> <p>Video: <u>1918. Saksa okupatsioon</u>;</p> <p>Video: <u>iseseisvusmanifest</u>;</p> <p>pilt: <u>Pärnu Endla teater 1918. a.</u></p>

<p>kuidas revolutsioon aset leidis;</p> <p>8) kirjeldab piltide ja kaardi abil sündmusi Eestis 1917. aastal;</p> <p>9) teab, kuidas ja millal Eesti iseseisvus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● bolševikud ehk enamlased ● nõukogude võim ● kommunistlik partei 	
9. KLASS		
Eesti Vabadussõda		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Vabadussõja toimumise ja Tartu rahu sõlmimise aja</p> <p>2) näitab kaardil Vabadussõja käiku ja nimetab olulisemaid lahinguid</p> <p>3) nimetab piltide abil Vabadussõja-aegseid olulisemaid tegelasi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt piltide ja kaardi abil sõda Landeswehriiga</p> <p>5) selgitab lühidalt, miks oli võit Landeswehri üle eestlaste jaoks oluline (Võidupüha tähistamine)</p> <p>6) kirjeldab, kuidas ja mis tingimustel lõppes Vabadussõda</p>	<p>Vabadussõja algus.</p> <p>Eesti vabastamine.</p> <p>Sõda Landeswehriiga.</p> <p>Vabadussõja lõpp ja Tartu rahu sõlmimine.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● okupatsioon ● Punaarmee ● pataljoni ● soomusrong ● Vene valgekaartlased ● Landeswehr ● Võidupüha ● delegatsioon ● vaherahu 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Tuulepealne maa</u>" <u>2. osa</u>;</p> <p>Video: <u>Vabadussõda</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti soomusrongid Vabadussõjas</u>;</p> <p>Video: <u>pilte Vabadussõjast</u>;</p> <p>Õppekäik Vabadussõjaga seotud paika (mälestussammas, muuseum, kalmistu).</p>

7) kirjeldab, millal, kus ja kelle vahel sõlmiti Tartu rahu		
Eesti Vabariik 1918-1940		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Eesti esimese iseseisvusaja</p> <p>2) näitab kaardil Eestit ja nimetab tema tähtsamaid välispartnereid</p> <p>3) nimetab piltide abil Eesti põllumajanduse ja tööstuse põhilisemat toodangut</p> <p>4) nimetab piltide abil Eesti olulisemaid poliitika- ja kultuuritegelasi</p> <p>5) nimetab esimese iseseisvusaja tähtsamaid haridusasutusi (TÜ, TTÜ, Kõrgem Sõjakool)</p>	<p>Asutav Kogu ja maareform.</p> <p>Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika.</p> <p>Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • maareform • Asutav Kogu • põhiseadus • demokraatia • riigipööre • vapsid • põllutöökool, kodumajanduskool • masinaühistu • talgud • põlevkivi ja fosforiit • majanduskriis 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Detsembrikuumus</u>";</p> <p>Video: <u>kroonikakaadrid president Pätsist</u>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • video: <u>Kristjan Palusalu saabumine Berliini olümpiamängudelt</u>; <p>Video: <u>Tartu Ülikool 1932. aastal</u>;</p> <p>Video: <u>Tallinn enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Tartu enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Narva enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Virumaa vaated 1940</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti suvituskohti 1940</u>;</p> <p>Osalemine talgutel.</p>
Maailm kahe maailmasõja vahel		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) märgib ajateljele MRP sõlmimise, Talvesõja alguse, Eesti okupeerimise ja juuniküüditamise aja</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab, kuidas Euroopa riigid MRP salaprotokollil alusel jaotati</p> <p>3) näitab Eesti kaardil Punaarmee baaside asukohti ja põhjendab abiga nende valikut</p> <p>4) kirjeldab abiga, kuidas Eesti kaotas iseseisvuse</p> <p>5) kirjeldab abiga, kuidas toimus juuniküüditamine</p> <p>6) kirjeldab abiga, miks Talvesõda algas ja kuidas see lõppes</p>	<p>Molotovi-Ribbentropi pakt.</p> <p>Nõukogude Venemaa tegevus naaberriikide suhtes pärast MRP-d.</p> <p>Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pakt ● salaprotokoll ● neutraalne ● ultimaatum ● baas ● okupatsioon ● ENSV ● küüditamine 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Video: <u>MRP sõlmimine</u>;</p> <p>Lihtne ja humoorikas video: <u>Saksamaa ja NSVL salatehing</u>;</p> <p>Salvestis: <u>president Pätsi viimane avalik kõne 21.06.40</u>;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: <u>"Tuulepealne maa" 12. osa</u>.</p>
Teine maailmasõda 1939-1945		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele II maailmasõja toimumisaja</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab olulisemaid sõjas osalenud riike</p> <p>3) kirjeldab lühidalt piltidele toetudes II maailmasõja käiku ja selle tulemusi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt piltide abil okupatsioonide aegset elu Eestis</p>	<p>II maailmasõja käik.</p> <p>Okupatsioonid ja sõjasündmused Eestis.</p> <p>Sõjategevuse lõpp Eestis.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● blokaad ● aatompomm 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Jojo Rabbit";</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "1944";</p> <p>Video: <u>sõjasündmused Eestis 1944</u>;</p> <p>Video: <u>Tallinn 1944</u>;</p>

5) kirjeldab lühidalt eestlaste valikuid sõja ajal ja nimetab, kelle poolel sõditi	<ul style="list-style-type: none"> • kaardisüsteem • Eesti Leegion • Eesti Laskurkorpus 	Arutelu - kuidas sõjasündmused mõjutasid perekonda/kodukohta.
6) kirjeldab lühidalt, kuidas sõda Eesti ja eestlaste jaoks lõppes	<ul style="list-style-type: none"> • metsavennad • soomepoisid 	
7) kirjeldab, kuidas sõda mõjutas kodukohta		
8) näitab kaardil ja nimetab riike, kuhu eestlased sõja lõpus põgenesid		
Eesti ja muu maailm pärast II maailmasõda		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele II maailmasõja lõpu, Eesti taasiseseisvumise ja Nõukogude Liidu lagunemise	Maailm pärast II maailmasõda, külm sõda. Nõukogude Eesti. Nõukogude Liidu kokkuvarisemine.	Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse. Filmikatkendi vaatamine: "Tuulte pesa";
2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast II maailmasõda	Eesti taasiseseisvumine. Kordamine.	Video: pilte nõukogudeaegsest Tallinnast ;
3) kirjeldab lühidalt suurriikide vahelisi suhteid pärast II maailmasõda	Põhimõisted	Video: Kristo Siig: nõukogude aeg ;
4) kirjeldab abiga, kuidas toimus märtsiküüditamine	<ul style="list-style-type: none"> • külm sõda • NATO • Balti kett 	Video: eesti keel 45 aastat tagasi ;
5) kirjeldab näidetele tuginedes elu Nõukogude Eestis	<ul style="list-style-type: none"> • plaanimajandus ja turumajandus 	Video: eesti keel tänapäeval ;
6) kirjeldab piltidele toetudes Eesti taasiseseisvumisele		Filmikatkendi vaatamine: "August 1991" ; Õppekäik ajaloomuuseumi.

viinud sündmusi (fosforiidisõda, öölaulupeod, Balti kett) 7) nimetab põhjusi ja sündmusi, miks NSVL kokku varises		
Ühiskonnaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab, et tähtsaim seadus on põhiseadus, kus on kirjas inimeste õigused ja kohustused ning toob nende kohta näiteid 2) nimetab riigi sümboleid 3) nimetab võimul olevat presidenti ja peaministrit 4) nimetab piltide abil kõiki Eesti presidente 5) nimetab erakondi 6) nimetab linnapead/vallavanemat 7) nimetab ameteid, kes tagavad riigi siseturvalisust (politsei, päästeamet, kiirabi) ja kirjeldab lühidalt nende ülesandeid 8) oskab vajadusel abi kutsuda (112) 9) kirjeldab lühidalt kaitseväge ja kaitseliidu ülesandeid ja teab nende erinevust	Põhiseadus ja Eesti riigi sümbolid. Riigikogu, riigipea, valitsus. Kohalik omavalitsus. Korrakaitse. Riigikaitse. Kohus. Eesti ja rahvusvahelised organisatsioonid (Euroopa Liit, NATO). Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> • riigi sümbol • riigikogu • valitsus, peaminister ja ministrid • kandidaat • riigieelarve • riigipea, president • partei ehk erakond • vallavolikogu/linnavoliko gu 	Töö töölehtede/õpiku ja tööraamatuga. Video: <u>presidendi ametisse nimetamine</u> ; Video: <u>kaitseväge paraad</u> ; Video: <u>kaitseliidu õppus</u> ; Video: <u>kuidas jõuab abi</u> <u>Häirekeskusest abivajajani</u> . Video: <u>õigusemõistmise kunst</u> ; Video: <u>Mis on Euroopa Liit</u> ; Video: <u>maksu- ja tollitarkus</u> ; <u>maksud</u> ; Dramatiseering: kohtuistung. Dramatiseering: hädaabi kutsumine. Päästekomando või politseijaoskonna külastamine.

10) teab, millega tegelevad kohtud	<ul style="list-style-type: none"> • vallavanem/linnapea • vallavalitsus/linnaavalitsus	
11) teab, mis on kohtuniku, prokuröri ja advokaadi roll kohtuistungil	<ul style="list-style-type: none"> • kohtunik, prokurör, advokaat • ÜRO, NATO ja EL	
12) nimetab olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone, kuhu Eesti kuulub ja teab nende sümboleid		